

Załącznik nr 1
do Wojewódzkiego Programu
Przeciwdziałania Przemocy Domowej
na lata 2021-2025

RAMOWY PROGRAM OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM NA LATA 2021-2025

Spis treści

WPROWADZENIE.....	2
PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU	2
CEL PROGRAMU	2
4.1. ADRESACI PROGRAMU	3
4.2. REALIZATORZY PROGRAMU.....	3
DZIAŁANIA REKOMENDOWANE DO STOSOWANIA LOKALNIE.....	3
WSKAZÓWKI DLA PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH PROGRAMY OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ.....	4
ZAKRES PROGRAMU	5
MONITOROWANIE I EWALUACJA.....	5
ZAKOŃCZENIE.....	6

Wprowadzenie

Celem niniejszego dokumentu jest wyznaczenie zakresu działań w obszarze pracy z osobami doznającymi przemocy domowej. Ramowy program ochrony osób doznających przemocy domowej w województwie zachodniopomorskim na lata 2021-2025, zwany dalej Programem zawiera wskazówki do budowania lokalnych programów służących ochronie osób pokrzywdzonych przemocą domową. Programy realizowane na terenie powiatu czy gminy zawsze powinny uwzględniać miejscową specyfikę i uwarunkowania lokalne. Niniejszy Program jest spójny z *Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej w województwie zachodniopomorskim na lata 2021-2025*.

Podstawy prawne Programu

Szczegółowa analiza definicji przemocy, źródeł, form, faz została dokonana w *Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2025*. Podstawę prawną niniejszego Programu stanowią następujące akty prawne:

- 1) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024 r. poz. 424 ze zm.);
- 2) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.);
- 3) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151);
- 4) Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (Monitor Polski, Dziennik Urzędowy RP z dnia 15 listopada 2023 r. poz. 1232);
- 5) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 21 czerwca 2023 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy domowej, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz.U. z 2023 r. poz. 1158);
- 6) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 20 czerwca 2023 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1165);
- 7) Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2023 r. poz. 1870).

Cel Programu

Celem Programu jest zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej systemowego wsparcia i pomocy w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji oraz dążenie do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy domowej.

4.1. Adresaci Programu

Działania Programu będą prowadzone na rzecz:

- osób doświadczających przemocy domowej na terenie województwa zachodniopomorskiego,
- świadków przemocy,
- osób pracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej,
- instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- społeczności lokalnych.

4.2. Realizatorzy Programu

Podmioty, które mogą realizować Program:

- samorządy gminne, powiatowe oraz samorząd województwa,
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej,
- wojewoda zachodniopomorski,
- specjalistyczny ośrodek wsparcia dla osób doznających przemocy domowej,
- organizacje pozarządowe,
- jednostki wymiaru sprawiedliwości,
- jednostki ochrony porządku publicznego,
- placówki oświatowe,
- placówki służby zdrowia,
- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,
- inne podmioty, w tym przede wszystkim zespoły interdyscyplinarne do spraw przeciwdziałania przemocy domowej oraz punkty konsultacyjne, punkty interwencji kryzysowej, poradnie rodzinne, schroniska, hostele.

Działania rekomendowane do stosowania lokalnie

- 1) Upowszechnianie informacji o podmiotach działających na rzecz pomocy osobom doznającym przemocy domowej na terenie lokalnym, np. poprzez: rozdawanie ulotek, informatorów, publikacje na lokalnych stronach internetowych, publikacje w mediach społecznościowych.
- 2) Prowadzenie działalności informacyjno-profilaktycznej: upowszechnianie wiedzy na temat przemocy domowej i jej skutków, opracowywanie i realizowanie kampanii edukacyjnych, informacji medialnych, prowadzenie zajęć w placówkach oświatowych.
- 3) Opracowanie mapy wszystkich podmiotów działających na rzecz osób doznających przemocy domowej zarówno lokalnie, jak i szerzej – obejmującej powiat i województwo.
- 4) Tworzenie i realizacja indywidualnych programów ochrony osób doznających przemocy domowej.
- 5) Tworzenie i rozwijanie grup wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.
- 6) Prowadzenie poradnictwa prawnego i socjalnego.

- 7) Prowadzenie działań interwencyjnych i ochronnych na rzecz osób doznających przemocy domowej: zapewnienie dostępu do bezpiecznego schronienia, do natychmiastowej pomocy psychologicznej, medycznej i socjalnej.
- 8) Promowanie działań na rzecz skutecznej izolacji osoby doznającej przemocy od osoby stosującej przemoc; działania takie powinny iść w kierunku separowania osoby stosującej przemoc od osób doznających przemocy w celu zapobiegania wtórnej wiktymizacji.
- 9) Prowadzenie działań na rzecz rozwoju i podnoszenia kompetencji osób pracujących z osobami doznającymi przemocy domowej.
- 10) Zapewnianie superwizji dla osób pracujących indywidualnie i/lub grupowo z rodzinami dotkniętymi przemocą domową.
- 11) Wydawanie materiałów, informatorów i publikacji kieszonkowych dla osób doznających przemocy domowej.
- 12) Rozpowszechnianie wiedzy o możliwości korzystania z aplikacji na telefon komórkowy, które mogą być przydatne dla osób doznających przemocy domowej.

Wskazówki dla podmiotów realizujących programy ochrony osób doznających przemocy domowej

Podczas konstruowania oraz realizowania programów pomocy osobom doznającym przemocy domowej należy uwzględnić specyfikę zjawiska przemocy oraz aktualny stan wiedzy na temat możliwości jej powstrzymania. Istotne informacje i fakty, które należy wziąć pod uwagę:

- 1) Odpowiedzialność prawną oraz moralną za stosowanie przemocy zawsze ponosi osoba stosująca przemoc domową. Psychologiczne mechanizmy uwikłania osoby doznającej przemocy w relację z osobą stosującą przemoc (m.in. syndrom sztokholmski), które mogą się przejawiać zachowaniami przyczyniającymi się do podtrzymywania przemocy, w żaden sposób nie powinny być utożsamiane z odpowiedzialnością za przemoc.
- 2) Bezwzględna zasadą związaną z przeciwdziałaniem przemocy domowej jest kwestia bezpieczeństwa. Wszelkie działania powinny w pierwszej kolejności obejmować ocenę zagrożenia osoby doznającej przemocy i być ukierunkowane na zapewnienie jej bezpieczeństwa.
- 3) Przemoc domowa charakteryzuje się dynamiką i przebiegiem w tzw. cyklach przemocy. Specyficzne mechanizmy psychologiczne, prowadzące do różnych zachowań, nie powinny wpływać na negatywną i krzywdzącą ocenę osób doznających przemocy domowej. Należy bezwzględnie unikać takiej oceny, gdyż może ona prowadzić do wtórnej wiktymizacji u osób doznających przemocy.
- 4) Zjawisko przemocy jest zakorzenione w stereotypach kulturowych, społecznych i obyczajowych, które mogą przyczyniać się do wtórnej wiktymizacji osób doznających przemocy domowej.
- 5) Nieuchronność kary jest czynnikiem, który może powstrzymać przemoc, natomiast nie sprawia, że zmienia się postawa osób stosujących przemoc domową. Kara może być czynnikiem motywującym osobę stosującą przemoc do poszukiwania pomocy, a tym samym do zmiany jego postaw i zachowań.
- 6) Podczas konstruowania planu pracy z osobą doznającą przemocy należy skupiać się na wzmacnianiu jej poczucia podmiotowości oraz odzyskiwania wpływu na własne życie. Dlatego tak

ważnym jest, aby osoby doznające przemocy czuły się podmiotem i współautorem planowanych działań i zmian. Zgodnie z zasadami interwencji kryzysowej działania powinny przechodzić od dyrektywnych do kooperatywnych najszybciej jak to możliwe, z uwzględnieniem możliwości osób doznających przemocy.

Przemoc domowa jest zjawiskiem związanym z różnymi aspektami, tj. prawnymi, psychologicznymi, społecznymi czy medycznymi. W związku z tym, działania pomocowe powinny mieć charakter kompleksowy, obejmujący wszystkie te sfery. Niezbędna jest współpraca służb i podmiotów działających na rzecz ochrony osób doznających przemocy domowej. Ważne jest, aby działania te miały charakter interdyscyplinarny i opierały się o następujące elementy i zasady:

- diagnoza sytuacji osób doznających przemocy obejmująca czynniki psychologiczne, prawne, medyczne i socjalne;
- wspólna wiedza i porozumienie w zakresie obrazu rodziny dotkniętej przemocą;
- podział zadań i ich realizacja z wykorzystaniem możliwości i kompetencji poszczególnych osób biorących udział w pracy na rzecz rodziny;
- diagnoza zasobów rodziny/osób doznających przemocy i ich wykorzystanie w trakcie realizacji działań pomocowych;
- planowanie działań i form pomocy oraz bieżąca ewaluacja, dzięki której można zmieniać formy podjętych działań w celu ich dostosowania do konkretnych sytuacji i osób;
- współpraca międzyinstytucjonalna oraz – a może przede wszystkim – z osobami pokrzywdzonymi;
- hierarchizacja działań – od najpilniejszych do najmniej pilnych – z uwzględnieniem potrzeb osób doznających przemocy.

Zakres Programu

Program ochrony osób doznających przemocy domowej powinien zawierać przede wszystkim:

- termin/okres realizacji,
- miejsce realizacji,
- wykaz podmiotów, które będą go realizować,
- metody realizacji,
- zasady współpracy pomiędzy instytucjami realizującymi program,
- sposób prowadzenia dokumentacji wraz ze wskazaniem osoby odpowiedzialnej.

Monitorowanie i ewaluacja

Działania prowadzone w oparciu o program ochrony osób doznających przemocy domowej powinny być monitorowane na bieżąco, przez cały okres trwania programu. Należy wyłonić osobę i instytucję, która weźmie na siebie odpowiedzialność za systematyczne przeprowadzanie działań monitorujących. Ważne jest określenie narzędzi oraz wskaźników, które będą pomagały oceniać, czy

realizacja programu przebiega zgodnie z założeniami. Istotne jest też wyznaczenie czasu, miejsca i sposobu ewaluacji programu oraz sposobu dokumentowania.

Zakończenie

Skuteczność pomocy osobom doznającym przemocy domowej uzależniona jest od kompleksowej współpracy służb i instytucji oraz od zawartości programów i sposobów realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Do zwiększenia skuteczności oddziaływań pomocowych na poziomie lokalnym, gdzie realizowana jest bezpośrednia pomoc osobom doznającym przemocy domowej, może przyczynić się wdrożenie rekomendacji wskazanych w ramowym Programie.

Na poziomie regionalnym powinna natomiast odbywać się realizacja szkoleń, konferencji, warsztatów, co może podnieść kwalifikacje osób pracujących z rodzinami uwikłanymi w przemoc, a jednocześnie stać się inspiracją do wdrażania nowych rozwiązań pracy z osobami doznającymi przemocy domowej.

Współpraca samorządów lokalnych różnych szczebli powinna być ścisła i spójna. Zadaniem samorządu województwa jest wspieranie rozwoju infrastruktury społecznej, która ma pomóc osobom doznającym przemocy domowej. Samorządy lokalne natomiast powinny działać systemowo, a także dzielić się i upowszechniać dobre praktyki oraz sprawdzone rozwiązania.